

Республика Татарстан
Совет Верхне-Чершилинского
сельского поселения
Сармановского муниципального
района

Татарстан Республикасы
Сарман муниципаль районының
Югары Чыршылы авыл
жирлеге Советы

РЕШЕНИЕ

29.05.2020 г

КАРАР

№ 7

Югары Чыршылы авыл жирлеге территорииясендә гражданнар обонасы, халыкны һәм территорияләрне табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән саклау чараларын оештыру һәм тормышка ашыру турында Нигезләмәне раслау хакында

Россия Федерациясе Конституциясе, «Гадәттән тыш хәл турында» 2001 елның 30 маенданы 3-ФЗ номерлы Федераль конституциячел закон, «Халыкны һәм территорияләрне табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән яклу турында» 1994 елның 21 декабрендәге 68-ФЗ номерлы Федераль закон, «Гадәттән тыш хәлләрне кисәту һәм бетерү мәсьәләләре буенча Россия Федерациясенең аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында» 2020 елның 1 апрелендәге 98-ФЗ номерлы Федераль закон, Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районы Югары Чыршылы авыл жирлеге Уставы нигезендә Югары Чыршылы авыл жирлеге Советы карап бирде:

1. Югары Чыршылы авыл жирлеге территорииясен табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән саклау, Гражданнар обонасы чараларын оештыру һәм тормышка ашыру турында нигезләмәне раслау хакында.
2. «Югары Чыршылы авыл жирлеге территорииясендә гражданнар обонасы, халыкны һәм территорияләрне табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән саклау чараларын оештыру һәм тормышка ашыру турындагы нигезләмәне раслау хакында» 2011 елның 5 маенданы 4 нче номерлы каарының үз көчен югалткан дип санарга.
3. Элеге каарарны «Татарстан Республикасы хокукий мәгълүматының рәсми порталында» (PRAVO.TATARSTAN.RU) һәм Сарман муниципаль районының рәсми сайтында Интернет чөлтәрендә урнаштырырга.
4. Элеге каарарның утәлешен контролльдә тотуны үз өстемдә калдырам.

Югары Чыршылы авыл жирлеге
Советы Рәисе

И.Н.Камалетдинов.

Югары Чыршылы авыл жирлеге
Советының
29.05. 2020 елның 7 номерлы
каарына күшмәтта

Югары Чыршылы авыл жирлеге территориясендә гражданнар оборонысы,
халыкның һәм территорияләрне табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш
хәлләрдән саклау чараларын оештыру һәм тормышка ашыру турында
НИГЕЗЛӘМӘ

«Гадәттән тыш хәл турында» 2001 елның 30 маенданы 3-ФКЗ номерлы
Федераль конституциячел закон, «Халыкның һәм территорияләрне табигый һәм
техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән яклау турында» 1994 елның 21
декабрендәгэ 68-ФЗ номерлы Федераль закон, «Табигый һәм техноген характердагы
гадәттән тыш хәлләрдән яклау турында» Россия Федерациясе Конституциясе,
«Гадәттән тыш хәлләрне кисәту һәм бетерү мәсьәләләре буенча Россия
Федерациясенең аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында» 2020 елның 01
апрелендәгэ 98-ФЗ номерлы Федераль закон, Татарстан Республикасы Сарман
муниципаль районы Югары Чыршылы Уставы авыл жирлеге уставы нигезендә
гражданнар оборонысы, халыкның һәм территорияләрне яклау чараларын оештыру
һәм гамәлгә ашыру турында нигезләмә (алга таба - Нигезләмә).

1 статья. Төп төшөнчәләр

Гадәттән тыш хәл - авария, куркыныч табигать күренешләре, катастрофа,
эйләнә-тирадегеләр өчен куркыныч тудыручы авырулар, табигый яки башка
бәла-казалар нәтижәсендә килеп чыккан хәл, алар кеше корбаннарына, кешеләрнең
сәламәтлегенә яки эйләнә-тире табигать мохитенә зыян китерә яисә китерә ала
торган, шактый матди югалтулар һәм кешеләрнең тормыш-көнкүрешен бозу.

Гадәттән тыш хәлләрне кисәту - гадәттән тыш хәлләр килеп чыгу куркынычын
мөмкин кадәр киметүгә, шулай ук кешеләрнең сәламәтлеген саклауга, эйләнә-тире
табигатькә зыян күләмен һәм алар килеп чыккан очракта матди югалтуларны
киметүгә юнәлдерелгән чаралар комплексы.

Гадәттән тыш хәлләрне бетерү - гадәттән тыш хәлләр килеп чыкканда һәм
кешеләр гомерен саклап калуга, эйләнә-тире табигатькә һәм матди югалтуларга
зыян күләмен киметүгә, шулай ук гадәттән тыш хәлләр зоналарын локальләштерүгә,
алар өчен хас булган куркыныч факторларның гамәлен туктатуга юнәлтелгән
авария-коткарү һәм башка кичектергесез эшләр.

Гадәттән тыш хәл зonasы - гадәттән тыш хәл булган территория.

Гражданнар оборонысы - Югары Чыршылы авыл жирлеге территориясендә
халыкны, матди һәм мәдәни қыйммәтләрне хәрби гамәлләр алыш баргандан яки бу
гамәлләр нәтижәсендә барлыкка килгән куркынычлардан, шулай ук табигый һәм

техноген характердагы гадэлтэн тыш хэллэр килеп чыкканда саклау hэм яклау буенча чаралар системасы.

Югары Чыршылы авыл жирлеге территориисендэ табигий hэм техноген характердагы гадэлтэн тыш хэлгэ дучар булган авария-коткарү эшлэрэ (авариялэр , куркыныч табигаты күренешлэрэ, катастрофалар, табигий hэм башка бэла-казалар) кешелэрнең гомерен саклап калу hэм сэламэтлэгэн, матди hэм мэдэни кыйммэтлэрне саклау, эйлэнэ-тирэ мохиткэ зыян кулэмэн киметү, гадэлтэн тыш хэллэрне hэм аның куркыныч факторларын локальлэштерү максатларында үткэрелэ.

2 статья. Элеге Нигезлэмэнэң максатлары
Элеге Нигезлэмэнэң максатлары булып торалар:

- Югары Чыршылы авыл жирлеге территориисендэ гадэлтэн тыш хэллэр барлыкка килу hэм үсешен кисэту;

-гадэлтэн тыш хэллэрдэн зыян hэм югалтулар күлэмэн киметү Югары Чыршылы авыл жирлеге халкын hэм территориисен табигий hэм техноген характердагы гадэлтэн тыш хэллэрдэн саклау буенча чараларның аерылгысыз өлеше булып тора, булып тора;

-гадэлтэн тыш хэллэрне бетерү гражданнар обороны, халыкны hэм Югары Чыршылы авыл жирлеге территориисен табигий hэм техноген характердагы гадэлтэн тыш хэллэрдэн яклау буенча чараларның аерылгысыз өлеше булып тора, ул халыкны hэм Югары Чыршылы авыл жирлеге территориисен табигий hэм техноген характердагы гадэлтэн тыш хэллэрдэн яклау өлкэсендэ маусус вэкалэtle орган көче белэн башкарьла.

3 статья. Югары Чыршылы авыл жирлеге территориисендэ гражданнар обороны, халыкны hэм территориилэрне гадэлтэн тыш хэллэрдэн саклау өлкэсендэ жирле үзидарэ органнарының бурычлары

Гражданнар обороны өлкэсендэ Югары Чыршылы авыл жирлеге жирле үзидарэ органнарының төп бурычлары булып торалар:

- Югары Чыршылы авыл жирлеге халкын хэрги хэргэктлэрне алып барганды яки бу гамэллэр нэтижэсендэ барлыкка килгэн куркынычлардан саклау ысулларына өйрэтү;

- Югары Чыршылы авыл жирлеге халкына сугыш хэргэктлэрэн алып барганды яки бу гамэллэр нэтижэсендэ килеп чыккан куркынычлар турында хэбэр итү;

- Югары Чыршылы авыл жирлеге халкын , матди hэм мэдэни кыйммэтлэрне имин районнарга эвакуациялэү;

- Югары Чыршылы авыл жирлегендэ яшэүчелэргэ съену урыннары hэм шэхси саклану чаралары бириү;

- Югары Чыршылы авыл жирлеге территориисендэ яктылык маскировкасы hэм башка төр маскировка чаралары үткэрү;

- Югары Чыршылы авыл жирлеге халкы өчен сугыш хәрәкәтләре алып барганды яки бу гамәлләр нәтижәсендә, шулай ук табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләр аркасында, авария-коткарү эшләрен үткәрү;

- Югары Чыршылы авыл жирлеге халкын хәрби хәрәкәтләр алып барганды яисә бу гамәлләр нәтижәсендә зыян күргән кешене, шул исәптән медицина хезмәте күрсәтүне, беренче медицина ярдәмен күрсәтүне, тиз арада торак бирыне һәм башка кирәклө чаралар күрүне дә кертеп, беренче чиратта тәэмин итү;

- халыкны һәм территорияләрне гадәттән тыш хәлләрдән яклауны тәэмин итү буенча хокукий һәм икътисадый нормаларны эшләү һәм тормышка ашыру;

- гадәттән тыш хәлләрне кисәтүгә һәм оешмаларның, шулай ук гадәттән тыш хәлләрдә социаль билгеләнештәге объектларның тотрыклы эшләвен арттыруга юнәлдерелгән максатлы һәм фәнни-техник программаларны гамәлгә ашыру;

- халыкны һәм территорияләрне гадәттән тыш хәлләрдән яклау өлкәсендә мәгълүмат жыю, эшкәртү, алмашу һәм бири;

- гадәттән тыш хәлләрнең социаль-икътисадый нәтижәләрен фаразлау һәм бәяләү;

- гадәттән тыш хәлләрне бетерү өчен финанс һәм матди ресурслар резервларын булдыру;

- гадәттән тыш хәлләрне бетерү;

- гадәттән тыш хәлләрдән зыян күргән халыкны социаль яклау чараларын гамәлгә ашыру, гуманитар акцияләр үткәрү;

- халыкны гадәттән тыш хәлләрдән яклау өлкәсендә, шулай ук аларны бетерүдә турыдан-туры катнашуучы затларның хокукларын һәм бурычларын тормышка ашыру.

4 статья. Югары Чыршылы авыл жирлеге халкын һәм территорияләрне гадәттән тыш хәлләрдән саклауның төп принциплары

Гадәттән тыш хәлләрне кисәтүгә, шулай ук алар килеп чыккан очракта зыян һәм югалтулар күләмен мөмкин кадәр киметүгә юнәлдерелгән чаралар алдан ук үткәрелә.

Халыкны һәм территорияләрне гадәттән тыш хәлләрдән яклау чараларын планлаштыру һәм гамәлгә ашыру икътисадый, табигый һәм башқа характеристикаларны, территорияләрнең үзенчәлекләрен һәм гадәттән тыш хәлләр килеп чыгу куркынычы дәрәҗәсен исәпкә алып үткәрелә.

Гадәттән тыш хәлләрне бетерү, милек формасына бәйсез рәвештә, жирлек территориясендә урнашкан оешмалар һәм учреждениеләр көчләре һәм чаралары белән башкарыла. Югарыда күрсәтелгән көчләр һәм чаралар житмәгән очракта, Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән тәртиплә каралган чыганаклардан көчләр һәм чаралар жәлеп ителә.

5 статья. Халыкны һәм территорияләрне гадәттән тыш хәлләрдән яклау чараларын гамәлгә ашыру өлкәсендә хәбәрдарлык һәм мәгълүмат

-Халыкны һәм территорияне гадәттән тыш хәлләрдән яклау өлкәсендә

мэгълуматны фаразланучы һәм барлыкка килгән гадәттән тыш хәлләр, аларның нәтижәләре турында белешмәләр, шулай ук радиацион, химик, медик-биологик, шартлау куркынычы турында белешмәләр тәшкил итә.

- Жирле үзидарә органнары, оешмалар, учреждениеләр администрацияләре халыкка гадәттән тыш хәлләрдән саклану торышы һәм аларның куркынычсызлығын тәэммин иту буенча күрелгән чаралар, фаразланган һәм барлыкка килгән гадәттән тыш хәлләр, Югары Чыршылы авыл жирлеге халкын алардан саклау алымнары һәм ысууллары турында хәбәр итүнең бүтән каналлары аша оператив һәм дөрес итеп хәбәр итәргә тиеш.

- Халыкны һәм территорияләрне гадәттән тыш хәлләрдән яклау өлкәсендә белә торып ялган мэгълуматны яшерү, үз вакытында тапшырмау яисә вазыйфаи затлар тарафыннан бирү Россия Федерациясе законнары нигезендә жаваплылыккә китерә.

6 статья. Югары Чыршылы авыл жирлеге территорииясендә гражданнар оборонысы һәм халыкны саклау өлкәсендә жирле үзидарә органнары вәкаләтләре
Югары Чыршылы авыл жирлеге депутатлары советы:

- Россия Федерациясенең гамәлдәге законнары, Югары Чыршылы авыл жирлеге Уставы нигезендә Югары Чыршылы авыл жирлегенең гадәттән тыш хәлләреннән гражданнар оборонысы, халыкны һәм территориясен яклау чараларын гамәлгә ашыру өчен норматив актлар кабул итә.

Югары Чыршылы авыл жирлеге башлыгы:

- гадәттән тыш хәлләрне кисәтү һәм бетерү һәм гражданнар оборонысы чараларын гамәлгә ашыру буенча комиссия төзү турында боерык чыгара;

- барлыкка килгән гадәттән тыш хәлләрне муниципаль характердагы гадәттән тыш хәлләргә кертү, гадәттән тыш хәлләрдә эвакуация чаралары үткәру һәм аларны үткәрүне оештыру турында каарлар кабул итә.

Югары Чыршылы авыл жирлеге администрациясе:

-халыкны һәм территорияләрне гадәттән тыш хәлләрдән яклау өчен кирәkle қөчләр һәм чаралар әзерләү һәм аларны әзерлектә тоту, Саклаубаш авыл жирлеге халкын әлеге хәлләрдә саклану ысуулларына һәм гамәлләргә өйрәтү;

-халыкны һәм территорияләрне гадәттән тыш хәлләрдән яклау өлкәсендә билгеләнгән тәртиптә мәгълүмат жыноны һәм алмашуны гамәлгә ашыра, Югары Чыршылы авыл жирлеге халкына гадәттән тыш хәлләр барлыкка килү куркынычы турында яисә барлыкка килү турында үз вакытында хәбәр итүне һәм мэгълумат житкерүне тәэммин итә;

- халыкны һәм территорияләрне гадәттән тыш хәлләрдән яклау өлкәсендәге чараларны финанслауны гамәлгә ашыра;

- гадәттән тыш хәлләрне бетерү өчен финанс һәм матди ресурслар резервларын булдыра;

- авария-коткару һәм башка кичектергесез эшләрне оештыра һәм үткәрә, шулай ук аларны үткәргәндә жәмәгать тәртибен саклый; үз көчләре һәм чарапалы житәрлек булмаганда, ярдәм сорап Сарман муниципаль районы хакимиятенә мөрәжәгать итә;
- оешмаларның гадәттән тыш хәлләрдә тотрыклы эшләвенә ярдәм итә;
- Гражданнар оборонасы буенча чарапалар үткәрә, Югары Чыршылы авыл жирлеге территориясендә гражданнар оборонасы һәм халыкны яклау планнарын эшли һәм тормышка ашыра;
- халыкны хәрби хәрәкәтләрне алып барганда яки бу гамәлләр нәтиҗәсендә барлыкка килгән куркынычлардан саклау ысулларына әзерләү һәм өйрәту үткәрә;
- хәрби хәрәкәтләрне алып барганда яки бу гамәлләр нәтиҗәсендә барлыкка килгән куркынычлар турында халыкка хәбәр иту системасын куллануга, саклау корылмаларына һәм башка гражданнар оборонасы объектларына дайими әзерлек хәлендә tota;
- халыкны эвакуацияләү, матди һәм мәдәни кыйммәтләрне куркынычсыз районнарга әзерләү буенча чарапалар үткәрә;
- сугыш вакытында оешмаларның тотрыклы эшләвен тәэммин иту буенча беренче чираттагы чарапалар үткәрә;
- Югары Чыршылы авыл жирлеге жирле үзидарә органы каршында халыкны һәм территорияләрне гадәттән тыш хәлләрдән яклау өлкәсендәге бурычларны хәл итүгә максус вәкаләтле дайими эшләүче идарә органнарын булдыра.

Югары Чыршылы авыл жирлеге жирле үзидарә органнарының гражданнар оборонасы, халыкны һәм территорияләрне табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән саклау чарапаларын гамәлгә ашыру вәкаләтләрен тормышка ашыру Югары Чыршылы авыл жирлегенең гадәттән тыш хәлләрне кисәту һәм бетерү комиссиясенә йөкләнә .

7 статья. Югары Чыршылы авыл жирлеге территорииясендә дайими яки вакытлыча яшәүче Россия Федерациисе гражданнарының гражданнар оборонасы, халыкны һәм территорияләрне табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән яклау өлкәсендә хокуклары

1. Югары Чыршылы авыл жирлеге гражданнарының хокуклары:

- гадәттән тыш хәлләр килеп туган очракта, тормышын, сәламәтлеген һәм шәхси мөлкәтне яклауга;
- Гражданнар оборонасы һәм гадәттән тыш хәлләрне бетерү планнарына туры китерап, Югары Чыршылы авыл жирлеге хакимиите һәм оешмаларның халыкны гадәттән тыш хәлләрдән саклау өчен билгеләнгән колектив һәм шәхси саклану чарапаларын һәм башка мөлкәт кулланырга;
- Югары Чыршылы авыл жирлеге территорииясендә билгеле бер урыннада булырга мөмкин булган хәвеф-хәтәр һәм кирәkle куркынычсызылык чарапалы турында мәгълумат алырга;
- гражданнар оборонасы буенча , халыкны һәм территорияләрне гадәттән тыш хәлләрдән яклау мәсьәләләре буенча шәхсән мөрәжәгать итәргә, шулай ук Югары Чыршылы авыл жирлеге администрациясенә гражданнар оборонасы буенча шәхси һәм коллектив мөрәжәгатьләр жибәрергә;

- билгеләнгән тәртиптә гражданныар оборонысы һәм гадәттән тыш хәлләрне кисәтү һәм бетерү буенча чараларда катнашу;
- гадәттән тыш хәлләр аркасында аларның сәламәтлегенә һәм мөлкәтенә китерелгән зыянны каплауга;
- медицина хезмәте күрсәтугә, гадәттән тыш хәлләр зоналарында яшәү һәм эшләү очен компенсацияләр һәм социаль гарантияләргә;
- гадәттән тыш хәлләрне бетерү барышында бурычларны үтәгәндә аларның сәламәтлегенә китерелгән зыян очен компенсацияләр һәм социаль гарантияләр алууга;
- халыкны һәм территорияләрне гадәттән тыш хәлләрдән ялау бурычларын үтәгәндә гарипләнү яки авыруга бәйле рәвештә эшкә яраклылык югалткан очракта, инвалидлыклары хезмәт гарипләнү аркасында килеп чыккан хезмәткәрләр очен билгеләнгән тәртиптә пенсия белән тәэммин итүгә;
- халыкны һәм территорияләрне гадәттән тыш хәлләрдән ялау буенча бурычларны үтәгәндә алынган авырудан яисә гарипләнүдән үлгән яисә вафат булган туендыруучысын югалту очрагында пенсия белән тәэммин итүгә, кеше гомерен саклап калу, милекне һәм хокук тәртибен саклау буенча гражданлык бурычын үтәгәндә алынган имгәнүдән яисә вафат булган гражданныар гаиләләре очен билгеләнгән тәртиптә бирелә.

8 статья. Югары Чыршылы авыл жирлеге территорииясендә дайми яки вакытлыча яшәүче Россия Федерациясе гражданнының гражданныар оборонысы, халыкны һәм территорияләрне гадәттән тыш хәлләрдән ялау өлкәсендәге бурычлары
Россия Федерациясе Югары Чыршылы авыл жирлеге гражданныары бурычлы:

- халыкны һәм территорияләрне гадәттән тыш хәлләрдән ялау өлкәсендә Россия Федерациясе законнарын һәм башка норматив хокукий актларын, Татарстан Республикасы законнарын һәм башка норматив хокукий актларын һәм Югары Чыршылы авыл жирлеге законнарын һәм башка норматив хокукий актларын үтәргә;
- көнкүрештә һәм көндәлек хезмәт эшчәнлегендә куркынычсызлык чараларын үтәргә, житештерү һәм технологик дисциплинаны, гадәттән тыш хәлләр килеп чыгууга китерергә мөмкин булган экологик куркынычсызлык таләпләрен бозмаска;
- халыкны һәм территорияләрне гадәттән тыш хәлләрдән саклауның төп ысуулларын, зыян күрүчеләргә беренче медицина ярдәме күрсәту алымнарын, күмәк һәм индивидуаль саклану чараларыннан файдалану кагыйдәләрен өйрәнергә, күрсәтелгән өлкәдә үз белемнәрен һәм гамәли күнекмәләрен дайми камилләштерергә;
- әлеге Федераль закон нигезендә югары әзерлек һәм гадәттән тыш хәл режимын керткәндә үз-үзенде тоту кагыйдәләрен үтәргә;
- кирәк булганда, гражданныар оборонысы, авария-коткарү һәм башка кичектергесез эшләрдә ярдәм итәргә.

9 статья. Югары Чыршылы авыл жирлеге халкын гадәттән тыш хәлләрдән ялау

həm гражданинар оборонысы буенча əзерлəү

Югары Чыршылы авыл жирлеге халкын гадэttэн тыш хəллəрдə həm гражданинар оборонысы буенча эшлəргə əзерлəү оешмаларда, шул исəптən белем бирү учреждениелəрендə, шулай ук яшəү урыны буенча башкарыла.

Югары Чыршылы авыл жирлеге оешмалары həm учреждениелəре житəкчелəре, жирле үзидарə органнары хəzmətkərlərə урта hənəri həm югары hənəri белем бирү учреждениелəрендə, өстəмə белем бирү оешмаларында (квалификацияне күтəрү учреждениелəрендə, курсларда, hənəri юнəlesh бирү үzəklərendə həm тиешле лицензиясе булган башка учреждениелərdə) həm турыдан-tуры эш урыннарында гадэttэн тыш хəллərдə эшлəргə əзерлек узалар.

10 статья. Югары Чыршылы авыл жирлеге территориясендə милек формасына бəйсез рəвештə оешма həm учреждениелərneñ халыкны həm территориялərне гадэttэн тыш хəллərдən яклау həm гражданинар оборонысы буенча бурычлары Милек формасына бəйсез рəвештə оешмалар həm учреждениелəр бурычлы:

а) оешма həm ведомство карамагындагы житештерү həm социаль билгелəнештəге объектлар хəzmətkərləren гадэttэн тыш хəллərдən яклау əlkəsendə кирékle чараларны планлаштыру həm тормышка ашыру;

б) оешмалар həm учреждениелəр эшçənləgenec totryklylygyн арттыру, гадэttэн тыш хəллərдə оешма həm учреждениелər хəzmətkərlərenec тормыш-кənküрешен тəэмmin иту буенча чаралар планлаштырырга həm үtkərergə;

в) гадэttэн тыш хəллərne kisətү həm бетерү əchen билгелənгən kəchlərnə həm чараларны куллануга əзər булуны, əzərləүne həm саклауны тəэмmin itərgə, оешма хəzmətkərləren гадэttэн тыш хəlлərдə саклану ысулларына həm гамəllərə əyrrətүne гамəlgə ашырыргa;

г) гадэttэн тыш хəlлər турында хəbər итуңe локаль системаларын булдырыргa həm дaimi əzərlectə totarrga;

д) ведомство карамагындагы житештерү həm социаль билгелənешtəge объектларда həm алар янəshəsendəge территориялərdə гадэttэн тыш хəlлərne kisətү həm бетерү планнары нигезендə авария-коткару həm башка кичектергесез эшlərne оештыруны həm үtkəruñe тəэмmin itərgə;

е) оешмалар həm ведомство буйсынуындагы житештерү həm социаль билгелənешtəge объектлар хəzmətkərləren гадэttэн тыш хəlлərдən яклау чараларын финансларга;

ж) гадэttэн тыш хəlлərne бетерү əchen финанс həm matdi rесурслар резервларын булдырыргa;

з) билгелənгən tərtipitə халыкны həm территориялərне гадэttэн тыш хəlлərдən яклау əlkəsendə məgъlyumat бирергə, шулай ук оешма хəzmətkərlərenə гадэttэн тыш хəlлər барлыкка килү куркынычы турында яисə килеп чыгу мəmkinligə турында хəbər itərgə.

11 статья. Халыкны həm территориялərне гадэttэн тыш хəlлərдən яклау

əlkəsendəge нигезлəməne бозган əchen җаваплылык

Халыкны həm территориялərне гадэttэн тыш хəlлərдən яклау əlkəsendə Россия

Федерациясе законнарын үтәмәүдә яисә намуссыз үтәүдә, гадәттән тыш хәлләр килеп чыгуга шартлар һәм алшартлар булдыруда, кешеләрнен гомерен һәм башка хокукка каршы гамәлләрдә яклау буенча чаралар күрүдә гаепле вазыйфаи затлар һәм Россия Федерациясе гражданнары дисциплинар, административ, граждан-хокукый һәм жинаять жаваплылыгына, шулай ук оешмалар - Россия Федерациясе законнары, Татарстан Республикасы законнары һәм Югары Чыршылы авыл жирлегенең норматив-хокукый актлары нигезендә административ һәм граждан-хокукый жаваплылыкка ия.

12 статья. Бәхәсләрне һәм каршылыкларны хәл итү тәртибе

Сарман муниципаль районы һәм Югары Чыршылы авыл жирлеге арасында гражданнар оборонысы, халыкны һәм территорияләрне табигый һәм техноген характеристдагы гадәттән тыш хәлләрдән саклау буенча чаралар үткәрү мәсьәләләре буенча килеп чыккан бәхәсләр һәм аңлашылмаучанлыклар алар тарафыннан килештерү процедуралары юлы белән хәл ителә.

13 статья . Гражданнар оборонысы чараларын финанслау

Югары Чыршылы авыл жирлеге территорииесендә гражданнар оборонысы, халыкны һәм территорияләрне гадәттән тыш хәлләрдән саклау буенча үткәрелә торган чараларны финанслау Югары Чыршылы авыл жирлеге бюджеты хисабына башкарьыла